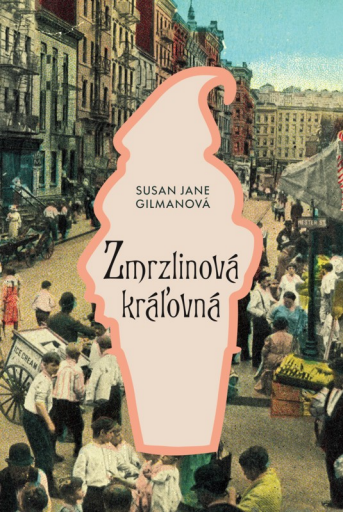

SUSAN JANE
GILMANOVÁ

Zmrzlinová královna

Zmrzlinová
královna

SUSAN JANE
GILMANOVÁ

Zmrzlinová královna

Original title: Susan Jane Gilman:
THE ICE CREAM QUEEN OF ORCHARD STREET

Copyright © 2014 by Susan Jane Gilman

Cover design © Jennifer Heuer

Cover image: found vintage postcard

This edition published by arrangement with Grand Central Publishing, New York,
New York, USA. All rights reserved.

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2015

Translation © Marína Gálisová, 2015

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri.

www.fortunalibri.sk

Redakčná a jazyková úprava Lucia Krajičková

Zodpovedná redaktorka Anna Kališková

Prvé vydanie

Táto kniha je fikcia. Mená, postavy, miesta a udalosti
sú buď výtvorom autorkinej fantázie, alebo sú použité fiktívne,
a preto akákoľvek podobnosť so skutočnými živými alebo mŕtvymi osobami,
obchodnými spoločnosťami, udalosťami či miestami je úplne náhodná.

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať
do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom,
či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou,
alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-388-8

*Venujem Stevovi Blumenthalovi
a Frankovi McCourtovi.*

PRVÁ ČASŤ

Prvá kapitola

V Amerike sme boli len tri mesiace, keď ma na ulici zrazil kôň. Ani presne neviem, koľko som mala rokov. Možno šesť? Keď som sa narodila, nik si nevedol presné záznamy. Vybavujem si len, že som utekala po ulici Hester Street a hľadala som ocka. Čistučkú oblohu nado mnou lemovali strechy a železné požiarne schodiská. Holuby krúžili, pouliční predavači vykrikovali, sliepky kotkodákali a ozýval sa aj čudesný hrkotavý tón verklíka. Okolo kár sa dvíhali obrovské oblaky prachu a vývesné štíty na obchodoch sa vo vetre hojdali ako zástavy. Začula som dupot a vzápätí som už padala. V zlomku sekundy sa mi pred očami mihlo kopyto, potom som pocítila žeravý záblesk bolesti. To bolo všetko.

Kôň, ktorý ma podupal, za sebou ťahal vozík so zmrzlinou. A veru sa z toho vyklúľ podivuhodný rozmar osudu, čo povieť? Keby ma zmrzačil povedzme nejaký handrár alebo predavač uhlia, nikdy by sa zo mňa nestala Lillian Dunklová, akú dnes pozná svet. A rozhodne, moji milí, by som nebola legendou.

Verejnosť, samozrejme, predpokladá, že bohatstvo mi priniesol manžel. Ach, ako len médiá nenávidia kráľovné! Ako nám závidia! Tá hrozná fotografia, ktorú teraz zverejňujú všetky noviny – vyzerám na nej ako Joan Crawfordová počas výplachu čriev –, to skutočne dokazuje. Odsúdia človeka jedným šmahom!

No niečo vám poviem, moji milí: zázrak tundry, čokoládové lupienky, dúhové perličky, lentilky alebo posekané arašidy, namiešané pekne na objednávku. A čo ten náš najnovší koláč Nilla

Rilla, ktorý nesie podobu našej milej kreslenej opičky, posypaný strúhaným kokosom a s utajenou vrstvou chrumkavých sušienok vnútri? Prvý raz sme ho uviedli na trh ako darček k narodeninám a ku Dňu otcov, ale viete si predstaviť, koľkí si Nillu Rillu objednali v rozličných verziách aj na svadobnú hostinu? Raz sme vyrobili svadobnú tortu do Syossetu, na ktorej si pochutnalo dvestopäť ľudí. A keby si ten babrák Bert nebol zabudol fotoaparát, mohli sme mať zápis v Guinnessovej knihe rekordov.

A čo Perličková veža! Mentolový Everest! Šteniatko z fondánu! Všetky recepty na tieto dobroty, z ktorých sa ročne predávajú milióny kusov, sa zrodili v mojej hlave. V našej zlatej ére sme mali po celej Amerike tristodva obchodov. Revolučne sme zmenili výrobu, franšízy, marketing. Myslíte si, že to bola náhoda? Prezident Dwight D. Eisenhower mi dal meno Zmrzlinová kráľovná Ameriky. Na našej spoločnej fotografii – samozrejme, aj s jeho manželkou Mamie, samé perly a pokazené zuby –, ktorú mi vlastnoručne podpísal, si podávame ruky v Ružovej záhrade pri Bielom dome. Obliekla som si vtedy svoj prvý kostým od Coco Chanel, takmer rovnako ružový, ako je moja jahodová zmrzlina. A to bolo dávno pred tým, ako ho spopularizovala Jackie Kennedyová! Do dnešného dňa som si nahromadila celé tri desiatky plaket, pohárov a stúh. Vlastným aj misu z brúseného skla či hnusný cínový popolník – rada by som ho niekomu dala, ale ako sa môže človek zbaviť predmetu, na ktorom má vyryté svoje meno a venovanie od Asociácie pre výskum detskej cukrovky? Celú stenu mi zdobia diplomy a certifikáty. Od Severokarolínskej obchodnej komory. Od Americkej mliekarskej asociácie. Od Dow Chemical. Ešte aj od Inštitútu jogína Maharišiho Maheša z indického Rišíkěša. Jogíni zrejme zbožňujú zmrzlinu. Kto by to bol povedal?

A napriek tomu všetkému, keď teraz zaznie moje meno, ľuďom zídu na um iba tie ohováračské titulky. Jediný incident v priamom prenose. Tvrdenia o daňových únikoch

a zatknutí – a to bolo, prosím pekne, protiprávne! Trápne vtipy Johnnyho Carsona, toho *šlemila*. Chcete počuť niečo vtipné? Ja o tom čosi viem.

Len včera mi vnuk oznámil, že som dokonca jednou z otázok v poslednom vydaní populárneho kvízu Trivial Pursuit. „Fíha, starká, tak to je už aké super!“ povedal. Stačí dosť dlho žiť a človek zrejme zažije úplne všetko. Toto je však honba na čarodejnice. WPIX, preboha, je len miestna stanica! A vysielali nás o siedmej ráno v nedeľu – v nedeľu! Okej, možno som si trochu chlipla. Lenže, milí moji, skúste trinásť rokov moderovať detský program!

Božičku, to už trochu predbieham.

Začnem znovu pekne od začiatku, keď ešte na ulici pred mojím domom nezacláňali prenosové vozy so satelitnými taniermi, ktoré mi teraz blokujú výjazdovú cestu. Pred kampaňou Každý deň je nedeľa, pred Mliečnym Šoktailom a pred Klaunom Perličkom. Začnem na prepchatej Lower East Side na Manhattane, pri zmrzlinárovi s vozíkom, do ktorého bol zapriahnutý kôň. Zmrzlinár sa volal Salvatore Dinello a bol to okrúhly spotený chlapík. Priezvisko mal namaľované aj na boku vozíka olupujúcou sa zlatou a červenou farbou. DINELLOVA ZMRZLINA. Vlastne bol posledným zástupcom svojho druhu. Väčšina zmrzlinárov vtedy už pracovala pre veľkoobchod. Pán Dinello nosil cukrársku čiapku a hnedý plátenný plášť. Nevykrikoval ako iní predavači, ale spieval. „*Zmr-rzzlinaaa... Zmrrrrzlinaaa...*“ Znelo to ako árie. Ach, aké to bolo krásne! Jeho barytón som počula aj v tom neveriteľnom hurhaji na celej Hester Street.

Dinellova zmrzlina bývala väčšinou citrónová, zriedkavejšie čerešňová. Konzistenciou pripomínala sneh. Keď nás raz s Florou poslali po večeru, namiesto nej som pre nás kúpila jednu porciu. Zhlkli sme ju – pamätám sa, bola čerešňová – a ústa sme po nej

mali kriklavo červené ako cukríky. Bola vynikajúca. Čisté delírium. Vzápätí nás prepadli výčitky svedomia. Za tie dva centy sme mali kúpiť zemiak! Odvtedy som sa držala od pána Dinella čo najďalej. No vždy keď sme boli na Hester Street, túžobne som sa dívala, ako pán Dinello naberá pre dajakého zákazníka do pohárika malé jagavé kopčeky. Zákazník pohárik dočista pooblizoval a vrátil ho pánu Dinellovi, ktorý ho opláchol v zinkovom vedre, čo viselo vzadu na voze. Pohárik mal len jeden. Tak to vtedy bolo.

Keď naša rodina vystúpila z lode, nemala ani cent. Lenže kto mal? Príbehy ľudí, ktorí prišli do Ameriky s peniazmi, nie sú zaujímavé. Takže tvoj najstarší brat, lord taký či onaký, zdedil rodinné panstvo a ty, chudáčik, si sa musel sám pretĺkať v Novom svete? Prosím vás! S tým ma ani neotravujte.

V čase, keď sa mi stala tá nehoda, sme bývali na Orchard Street, v zadnom byte na štvrtom poschodí. Platili sme krajčírovi, pánovi Lefkowitzovi, dva doláre týždenne, aby sme mohli nocovať v jeho obývačke. Mama vytiahla z pohovky matrace a rozložila ich na vrzgajúce drevené debničky. Cez deň pracovala pre pána Lefkowitzu. Spolu s dvoma ďalšími ženami vyrábala v prednej izbe strihy, nožnice v ich rukách sa mihali v oblaku vznášajúcich sa vlákien.

Ocko, keď sa práve nevyparil do ulíc, tiež pomáhal v krajčírstve pána Lefkowitzu. Žehlil košeľe ťažkou žehličkou, ktorá sa nahrievala na sporáku v kuchyni. Keď na bavlnu zasyčal horúci kov, zavánula spálená vanilka. Tú vôňu som zbožňovala. Po mnohých rokoch som sa ju pokúsila vzkriesiť v našom laboratóriu.

Moji rodičia boli pri práci od seba vzdialení sotva dva metre. A predsa sa nerozprávali.

Prezradím vám, že pôvodne vôbec nechceli ísť do Ameriky.

V tú noc, keď sme ušli z našej dediny Višnev, mama mi do podšív-

ky kabáta zašila dvesto rubľov. Ščasti to boli jej úspory, ščasti dar, ktorý jej z Južnej Afriky poslal brat, môj strýko Hyram. Tajné vrecko mi mama umiestnila tesne pod pazuchu. Dva razy sa pichla ihlou, tak sa jej triasli ruky. Počuli sme priveľa historiek o rodinách, ktoré nasadli do voza a potom ich olúpili a vyhodili pri ceste, kde padli pod šable kozákom. Týždeň pred odchodom mama zakázala mne aj sestrám umývať sa, len aby sme nevyzerali príliš lákavo. Môj sivý zimník z parenej vlny pôvodne nosila Bella, potom Rosa a napokon Flora. (Nové šaty zrejme dostával iba Samuel, kým žil.) Vlna medzitým tak stenkla, že kabát bol kabátom skôr teoreticky ako v praxi. „Kto by si všimol takú handru?“ uvažovala nahlas mama. „Kto by prehmatával decko ako ty, navyše s takou *punim*?“

Bola som benjamínka rodiny, najmladšie dieťa v celom našom *šetli*. Narodila som sa po ústupe luzy, keď ľudia doskami opravili vylúpené domy, keď pozametali črepy z rozbitého bublinkového skla a z doštenej dlážky octom vydrhli krvavé flaky. Kým ostatní sa po Višneve motali v šoku ako príznaky, ja som pretrhla ticho, ako to vie len šťastné a nevedomé dieťa.

Krútila som sa, ujúkala som a smiala som sa, no zabúdala som si zakrývať ústa, ako ma učila mama. Keď som sa túlala po dvore, pospevovala som si veselé nekonečné pesničky, ktoré som si aj sama vymýšľala. Tóny mi v ústach priam žblnkali. „Žabka v studni“ a „Mám rada kuracinu“ sú dva popevky, na ktoré sa ešte pamätám. Nevieť prečo, jednoducho som potrebovala spievať. Rovnako ako som pri sedení na stoličke musela kyvkať nohami.

A navyše som bola nemiestne zvedavá.

„Mama, prečo nám zhorela maštal?“ pýtala som sa hlasom ako zvon. „Prečo Solovi chýba ruka? A prečo Etta nemá rodičov?“

Moja mama bola plnoštíhla žena s utrápenou ostrou tvárou. Vlasy jej takmer celkom predčasne zošediveli. „Toto mám z teba,“ ukazovala na jednotlivé pramienky. Ruky mala obrovské a kost-

naté. Buchnátovala nimi cesto na *kreplech* a šklbala nepoddajné perie zo sliepok. Tie ruky vláčili džbery plné vody zo studne a drhli najskôr moje sestry, potom mňa, naše oblečenie a napokon posteľnú bielizeň, aby sa každé piatkové popoludnie všetko zaskvelo v zúrivej čistote.

Tie ruky sa po takej otázke bleskovo načiahli a uštedrili mi také zaucho, až som videla všetky hviezdy. Onedlho som nadobudla dojem, že len čo otvorím ústa, čaká ma buď facka, alebo štuchanec do chrbta a upozornenie: „Vravela som, že stačilo, Malka.“ Alebo: „Nebud' taká *wisenheimer*, Malka.“ Prípadne len: „Ach, ty!“ V piatok v synagóge sa mama pred ženami mračila. „Aký má podrezaný jazyk,“ krútila hlavou a ukazovala na mňa. „Iba *curis* z toho bude, trápenie.“

Na našu cestu z Ruska si takmer nespomínam, pamätám si len, ako som ležala pod hromadou kapusty na voze. Mama ma zabalila do úbohého sivého kabátika, akoby to bol pancier. „Keď ti niekto položí ruku na vrecko, musíš tak zvresknúť, rozumieš, taký *gešraj* spraviť ako ešte nikdy, *bubele*. Toho kabáta sa nesmie nikto dotknúť, ani len ocko, jasné?“

Prikývla som. Mama mi zriedka hovorila *bubele*, miláčik. Cítila som sa úžasne výnimočná, ale už o chvíľu, keď mi upravovala golier, dodala: „S takouto tvárou si ťa hádam ani nikto nevezme. No aspoň raz nám tie tvoje veľké ústa môžu byť na úžitok.“

Na hraničných priechodoch nás zúrivým šepotom komandovali muži s lampášmi. Predstavovala som si, že zbojníci a kozáci môžu za každým rohom vyskočiť z lesa, a celý deň som k sebe pritískala kabát, kým v duchu som si nacvičovala, ako vykriknem z plných pľúc. Pravda však bola, že s celým biednym majetkom našej rodiny pod pazuchou som sa neodvážila ani spievať, ani hmkať, ba ani nahlas rozprávať.

Keď sme o celé dni a možno aj týždne konečne dorazili do Hamburgu, čakali sme na lavičkách pred strediskom Hilfsverein. V hlave mi zostala hmľistá spomienka na nocľahárne, nekonečné a pusté chodby. Chaos zahnaný do ohrady. Úzkosť. A, božemôj, ľudský zápach! Všetci sa správali ako žobráci a tak sa s nimi aj zaobchádzalo. Povieť vám, aj dojné kravy vo Vermonte sa dnes majú lepšie. Ani sa nepýtajte.

Raz popoludní sa otec vrátil na lavicu s opečiatkovaným papierom. „Poď,“ prikázala matka. Zahнала ma na záchod a zaistila dvere závorou. Smrad bol neznesiteľný. „Vystri ruky.“ Vyslobodila ma z pichľavého zaprášeného kabáta a prehmatala ho. Ruble tam neboli! Asi ma niekto okradol v spánku.

Mama však siahla hlbšie do podšívky a napokon odtiaľ vyhrabala vlhké pokrkvané bankovky. Kým ich opakovane prepočítavala, hrdo som si vydýchla.

„Čo?“ vrhla na mňa prísny pohľad. „Mám tliekať slnku za to, že každý deň vyjde?“

Odomkla dvere a postrčila ma na dvor, z ktorého sa ozývali detský džavot a smiech. „Choď,“ vzdychla. „Vystrájaj, koľko ti srdce ráči.“

Mali sme v pláne preplaviť sa loďou do Kapského Mesta. Strýko Hiram mal v Transvaale obchod s trvanlivými potravinami, pomáhali mu aj bratranci z Vilnius. Strýko Hiram bol podľa všetkého veľmi nábožný človek. Pred pogromami študoval, chcel sa stať rabínom. Nikdy som sa s ním nestretla, ale Bella hovorila, že smrdí od varenej cibule, a Rosa zase, že na ľavom oku má tik, takže to vyzeralo, že na každého len žmurká. Ocko o ňom zjavne nemal vysokú mienku. Ten *šmendrik*, tak o ňom vravel. Strýko Hiram poctivo písal listy a posielal peniaze. „*Príďte do Južnej Afriky. Ak B-h dá, Teba môžeme zamestnať ako účtovníka a Tillie ako predavačku. Je tu dosť príležitostí.*“

Kapské Mesto, Kapské Mesto, ozývalo sa mi v hlave. Dnes máme

atlasy, televíziu a knižnice. No keď som bola malá, nik v našom *šetli* nevlastnil mapu či glóbus. Sestry nemali ani učebnice. Kde je tá Južná Afrika? Nikto nevedel. Keď šla naša rodina s dokladmi do kancelárie lodiarkej spoločnosti a niesla naše celoživotné úspory, vzácne ruble a randy, vymenené za marky v prehnanom kurze – tí pruskí dráči, hromžila mama –, muž v rade nás odviezol k obrovskej vyblednutej mape, ktorú tam mali pripnutú na stene. Bolo to prvý raz, čo som videla šírý svet – samé kľukaté čiary a škvrny, ufúlané od odtlačkov prstov tisícok predavačov a vystažovalcov. Bledomodrý bol oceán, svetloružová súš. Štáty boli ohraničené svetlozelenými čiarami. Muž ukázal na vyblednutú červenú hviezdičku rovno uprostred mapy. „Tu je Hamburg,“ vysvetlil. Potom šmahom prešiel prstom k maličkému čiernemu terčíku na samom spodku mapy. „A tu je to vaše Kapské Mesto.“

„A tam idete aj vy?“ opýtal sa ocko.

Muža to zrejme šokovalo. „Ale kdeže! Ja idem do Ameriky,“ vyhlásil hrdo a ukázal na bodku, čo bola azda ešte ďalej ako Južná Afrika, ale na jednej úrovni s Hamburgom. „Do Milwaukee.“

Amerika: *Milwaukee. New York. Pittsburgh. Chicago*. Od chvíle, keď sme prišli do strediska pre vystažovalcov, všade sme počúvali tieto názvy, vyslovované s nábožnou úctou. *Amerika*. „Zlatá Medina,“ volali ju niektorí Židia a ako vo vytržení ospevovali jej dlažbu z dvadsaťštyrikarátových diamantov, jej rieky plné medu a mlieka. Dokonca lodné spoločnosti mali všade vyvesené veľké reklamné plagáty, na ktorých boli vyobrazené luxusné večierky v palubách ich lodí, čo vezú cestujúcich k americkej zástave, a tá veje nad vodopádom zlatých mincí. V obehu boli letáky. Vyzeralo to, že všetci okolo nás idú do tej bájenej Ameriky. „Dávajú tam ľuďom pôdu zadarmo,“ povedal ktosi. „Moja sestra mi písala, že tam rastú stromy, z ktorých len tak pršia jablká,“ dodal iný. „Býva v nejakom Connecticute.“

„Človek iba vystúpi z lode, a hneď má robotu,“ oznámil nám tretí. „Po roku tam zbohatnete.“

Moja mama však nad tým len mávala rukou, že sú to nezmysly a zbožné priania. „Všetci sú *mešuge*, čo tí o tom vedia?“ krútila hlavou. „Kde už človeku padajú pečené holuby do úst? Sú takí hlúpi, akoby boli zamilovaní.“

Kúpili teda šesť lodných lístkov do Kapského Mesta, poskladali ich a starostlivo zasunuli do tajného vrečka v podšívke môjho kabáta. Stala som sa rodinnou peňaženkou.

Kapské Mesto, Kapské Mesto.

Tri dni pred vyplávaním sa moja sestra Rosa prebudila s plačom. Podľa môjho názoru bola Rosa *kveč*, večná kverulantka. Bleďá, roztrasená, v jednom kuse sa ponosovala na svoju žalúdočnú nervozitu, vyrážky od slnka a krehkú konštitúciu. Bola odo mňa staršia a pekná ako porcelánová šáločka – tak som nechápala, prečo musí byť stále stredobodom pozornosti. „Mama,“ vzlykala a v panike krútila hlavou z boka na bok. „Nevidím! Pred očami mám hmlu!“

O niekoľko hodín už nemohli otvoriť oči ani Bella, Flora a mama. Pokúsili sa to zatajiť, tvárili sa, že len prechladli, a stiahli si šatky na čelo, ale ružové mokvajúce viečka mali oblepené lesklými kryštálkami hnisu. Žmúrili a smutne sa potácali. Rosa fíkala. Flora nariekala. Ostatní vystaľovali v stredu sa od nás rýchlo odtiahli a zďaleka nás obchádzali. Niekoľko na nás možno aj žaloval, vôbec by ma to neprekvapilo. Prišli úradníci a matku aj sestry okamžite odvieďli do karantény. „Konjunktivitída, zápal spojiviek,“ vysvetlil lekár. Naše mená vyškrtnú zo zoznamu pasažierov. „Na palubu nesmieme pustiť nikoho, kto má nákazlivú chorobu,“ povedal pokladník otcovi. „To by ste mali vedieť.“

Otec naňho zúfalo pozeral. „Lenže čo máme robiť?“ hlesol. „Šesť lístkov... dali sme za ne všetko.“

„Len čo sa rodine polepší, môžete si lístky vymeniť, pán Trejnovský. Do Kapského Mesta vyplávajú v tejto sezóne ešte ďalšie lode. A dovtedy...“ Muž ukázal na prepchaté lavice. „Čakajte.“

„Koľko?“ spýtal sa otec.

Chlap pokrčil plecami.

Ocko nám napokon našiel len kútik na dlážke pri stene. Oba-ja sme sa sťažka zviezli na špinavú zem. Obhrýzal si dolnú peru a pozeral rovno pred seba. S istotou som vedela, že nám zostalo už len niekoľko mariek, sotva na stravu na týždeň. Mala som ich v tajnom vrecku spolu s lodnými lístkami.

„Ocko,“ ozvala som sa, „kedy bude mame lepšie?“

Mykol sa. Vždy keď som ho oslovila „ocko“, vyzeral prekvapený. Mal štyri dcéry a neraz akoby nechápal, kde som sa medzi nimi vzala. Pokiaľ si dobre pamätám, ocko bol vo Višneve potulný obchodník – handliar či handrár, ktorý jednoducho vymieňal tovar a vozil ho z mesta do mesta. Nikdy nemal na voze to isté. V jeden týždeň viezol kotlíky, potom azda uhorky, nato zase vlnu. Často býval preč aj niekoľko týždňov. Nebol ani pri mojom narodení. Cestoval aj počas pogromu, a to mu nepochybne zachránilo život. Lenže moja matka pri nespočetných manželských hádkach za každým veľmi rýchlo spustila krik, hlasom strpnutým od výčitiek a zúrivosti: Keby bol doma, mohol zachrániť môjho starého otca. Keby nás bránil, nemusela nám vyhorieť maštaľ. Ako mala sama holými rukami chrániť rodinu? Ba vlastne, opakovala v stupňujúcej sa hystérii, keby bol otec častejšie doma, možno by porodila druhého syna, nielen samé naničhodné dcéry. „Len sa okolo seba pozri – holé nič! Nič, iba štyri hladné krky, ktoré treba navyše vydať!“ vyplakávala. „Pravdaže, čo sa dá čakať, keď si stále preč? Ako by sa vo mne asi tak mohol ujať chlapec?“

Odkedy sa mama vydala, akoby si zhromažďovala sťažnosti; skoro ako nejaké na hlavu postavené veno. Keď otec počul jej žalospěvy, len rozhodil rukami a vzdychol. „A čo mám podľa teba robiť, Tillie? Vyzerám ako Boh?“

Keď som teraz sedela vedľa otca v stredisku pre vysťahovalcov, pripadal mi ako umelecké dielo. Ešte nikdy som ho nevidela za

denného svetla z takej blízkosti. V celom ruskom pásme osídlenia bol otec známy ako mimoriadne pekný muž. Videla som, že má stále výrazné a pôvabne symetrické črty tváre, mihalnice dlhé ako okvetné lupienky. Dívala som sa naňho a zdalo sa mi, že dýcha celým telom. Mocná svalnatá postava v tmavom kabáte, husté ryš-avé vlasy, čo sa mu vlnili spod klobúka, to všetko ma uchvacovalo. Môj ocko. Ešte nikdy som ho nemala len pre seba.

Potiahla som ho za kabát. „Ocko, myslíš si, že mama a Rosa oslepnú? A čo Flora a Bella?“

Vzdychol a pokrútil hlavou.

„Aké je to byť slepý, ocko?“ spýtala som sa o niečo odvážnejšie. „Ak je človek slepý, dokáže sa sám najesť? Lyžicou alebo iba rukami? A môže jesť polievku?“

Neveselo sa zasmial, potom sa vystrel a vstal. Jeho tmavé oči, sivé sťa búrkové mračná, strieľali sem a ta. Mama často šomrala, že je príliš neposedný. Ešte aj pri jedle na sabat pokyvkával nohou a bubnoval prstami o stôl. Iní otcovia sa vydržali celé hodiny hrbiť nad *Tórou*, ale ocko vždy študoval len pár minút, potom nechal sväte spisy tak a utekal von, či tam netreba niečo opraviť alebo vymeniť. Na rozdiel od väčšiny mužov z Višneva nosieval krátku bradu a klobúk svetácky posunutý do tyla.

Teraz sa ponáťahoval, uprel zrak na chaos v stredu – plačúce bábätká, zlorečiace ženy – a dlho, ticho hvizdol.

„*Kindele*,“ povedal, nie mne, lež vzduchu nado mnou, „čo keby sme sa my dvaja trochu prešli?“

Vystrel ruku. Mozole na dlani mal hladké ako olúpané mandle. „Podme na výpravu, dobre?“ A veľmi ma potešil, lebo žmurkol.

Vykročili sme teda spolu: otec vo svojom čiernom kabáte a v tmavom hrncovitom klobúku, ja, drobné dieťa oblečené tak, ako sa vtedy deti obliekali – ako malá dospelá, v roztrhanej dlhej sukni, ručne háčkovanej šatke a príšernom sivom kabáte.

Vošli sme do zelených ulíc mesta, ktoré bolo vtedy klenotom Ne-